

DR. KARANFİL AVRUPA'DAKİ EKONOMİK BUNALIMIN ENERJİ SEKTÖRÜNE YANSIMALARINI DEĞERLENDİRDİ

Kriz enerji üretimini düşürebilir

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Avrupa merkezli yaşanan ekonomik krizin diğer ülkelere yansımaları tartışılıyor. Galatasaray Üniversitesi araştırma görevlisi Dr. Fatih Karanfil, krizin Türkiye'nin bu ülkelere olan ihracatı ve enerji sektöründeki talebine olumsuz etki edebileceğine dikkat çekti. Karanfil, "Ekonomik kriz yaşandığında milli gelirdeki düşüşe paralel olarak tüketim harcamaları kısılır ve azalan talep karşısında üretim de kısıntılara gidilir" değerlendirmesini yaptı.

Ekonomi-Enerji ilişkisi

Dr. Karanfil, ekonomik krizi, enerji ve petrol sektöründe yaşanan gelişmeleri, "Cumhuriyet Enerji"ye değerlendirdi. Karanfil, ekonomik krizlerin enerji ve petrol sektörüne etkilerini şöyle özetledi:

"Örneğin; 2008 yılında Amerika'daki finansal sistemdeki zafiyetten ortaya çıkan iktisadi küçülmeyi kriz yapan şeyin birçok ülkeyi etkilemiş oluşu ve bu etkilerin bugüne kadar kısmen devam ediyor olmasıdır. Bu durumda, enerji talebinin nasıl etkilendiğinin genel bir şemasını çizerek, ekonomik kriz yaşandığında milli gelirdeki düşüşe paralel olarak tüketim harcamaları kısılır ve azalan talep karşısında üretimde kısıntılara gidilir. Şüphesiz krizin enerji talebine ne kadar etki edeceği kullanılan teknolojiye ve enerji verimliliğine bağlı. Burada bir noktanın belirtilmesinde fayda var. Bahsettiğim şema içerisinde ekonomi-enerji ilişkisi açık görünüyorsa da bunlar arasındaki nedensellik bağı hususunda bilimsel bir uzlaşma henüz sağlanamadı. Yapılan bilimsel çalışmalarda uzun vadede ekonomik büyümenin (ya da küçülmenin) mi enerji talebini artırdığı (ya da azalttığı), yoksa tersinin mi geçerli olduğu sorusunun yanıtı farklı ülkelere ve zaman dilimlerine göre değişkenlik gösteriyor."

Karanfil, ekonomik faaliyetle enerji tüketimi arasında kuvvet-

li bir bağ olduğuna dikkat çekti. Karanfil, "Enerji arzı, enerji talebine göre ekonomik krizlerle daha az bağlantılı. Örneğin son dönemde biraz önce bahsettiğim 2008 krizinden çıkış sürecinde petrol ihraç eden OPEC ülkeleri petrol arzında kısıtlamalara giderek yükselen petrol talebiyle birlikte petrol fiyatlarının hızla tırmanmasına neden oldular. Artan petrol fiyatları da ülkelerin ekonomik krizden çıkışlarını daha da zorlaştırıyor. Yani aralarında ciddi bir etkileşim var" dedi.

'Petrol tüketimi yavaş artıyor'

Karanfil, petrolün son dönemde fosil yakıtlar içerisinde tüketimi en yavaş artan yakıt konumunda olduğunu belirtirken, şöyle devam etti:

"2005 yılından beri ilk kez geçtiğimiz sene petrol tüketimi küçük de olsa OECD ülkelerinde artış gösterdi. Buna karşın global enerji piyasasında doğalgaz talebin hızla arttığını görüyoruz. Bunun temelde iki sebebi var. Birincisi yeni doğalgaz boru hatlarının devreye giriyor olması ikincisi ise ekonomik krizlerle mücadele eden batılı ülkelerin bir de karbon salınımını azaltma taahhütlerini yerine getirmek için karbon yoğunluğu daha az yakıtları tercih ediyor olmaları. Yani artık enerji-nin sadece mali-

Dr. Fatih Karanfil

yeti değil çevre etkinliği de önem kazanmış durumda..."

Karanfil, "Türkiye ekonomik krizin merkezi olarak görünmüyor ancak krizin yaşandığı ülkelerle yoğun bir ilişki içinde. Bu kriz Türkiye'nin enerji politikalarını nasıl etkiler?" sorusunu şöyle yanıtladı:

"Evet haklısınız, Türkiye ihracatının yarısına yakını AB'ye üye ülkelere yapıyor. En basit olarak ihracatın belirleyicileri dış ülkelerin milli gelirleri ve döviz kurudur. Dış ülkelerde ekonomik durgunluk yaşandığında bu ülkelere mal ihraç eden ülkenin ihracat hacminin düşmesi beklenir. AB ülkelerine ihracat 2000'li yıllarda istikrarlı bir artış gösterdi. Ancak 2008 krizinin etkisiyle 2009 yılında Türkiye'nin AB'ye ihracat rakamlarında ciddi bir düşüş yaşandı. Yani batıda yaşanan krizin Türkiye ekonomisi üzerinde etkisi ortaya çıkmış oldu."

'Türk enerji politikaları etkilenmez'

Hammadde ve enerji fiyatlarının yükseldiğini belirten Karanfil, Türkiye'nin birincil enerji arzı içerisinde ithalatın payının yüzde 80'ler ci-

varında olduğunu söyledi. Karanfil, sunuları kaydetti:

"Yani enerjide son derece dışa bağımlı bir ülke. Bu ithalatın bir bölümü de AB ülkelerinden geliyor. Son dönemde döviz kurunda yaşanan yukarı hareket ihracat açısından olumlu hava yaratırken hammadde ve enerji fiyatlarının yükselmesine neden oluyor. Enerji fiyatlarında yükseliş de geçiş etkisiyle fiyatlar genel seviyesinde bir artışa neden olabilir. Temel amacı fiyat istikrarını sağlamak olan Merkez Bankası da bu yüzden zaman zaman kura dolaylı müdahalede bulunuyor. Bu etkilerin haricinde krizin doğrudan Türkiye'nin enerji politikalarını etkilemesini beklemiyorum. Neticede Türkiye üreticisi bir ülke değil, Avrupa ülkeleri de Türkiye gibi enerjide dışa bağımlı. Enerjideki AB-Türkiye ticaret hacmi de kısıtlı."

varında olduğunu söyledi. Karanfil, sunuları kaydetti:

'İhtiyaç gözden geçirilmeli'

Türkiye'nin enerji tüketiminin azalmayacağını vurgulayan Karanfil, Türkiye'nin genç nüfusa sahip, büyüyen ve gelişen bir ülke olduğuna dikkat çekti. Karanfil, tarihsel gelişime bakıldığında ise Türkiye'nin enerji ihtiyacının da gözden geçirilmesi gerektiğini açık olduğunu belirterek, "Bunun iki nedeni var. Birincisi düşülebilecek bir enerji darboğazının iktisadi aktiviteleri yavaşlatma riski. Diğeri ise Türkiye 2009 itibarıyla Kyoto Protokolü'ne dahil oldu. Bu yüzden orta ve uzun vadede sera gazı salınımı hususunda Türkiye'nin yükümlülükleri olacak. Bu yükümlülükleri yerine getirmek, enerji güvenliğini sağlamak için enerji ve çevre politikalarının etkin bir biçimde kullanılması gerekiyor" dedi.

"Tüketim harcamalarının kısılması ve talebin azalması durumunda enerji üretiminde kısıntılara gidilebilir. ABD, Çin ve Japonya'ya göre Avrupa'nın petrol tüketiminin daha az olması nedeniyle enerji piyasalarına etkisi de sınırlı olabilir."

Karanfil, krizin Avrupa ve dünya petrol sektörünü etkileyeceğini, bu etkinin de sezgisel olandan daha küçük olacağını düşündüğünü söyledi. Karanfil, "İlk olarak Çin'in muazzam enerji sarfiyatından bahsetmek gerek. Dünya kömür tüketiminin yarıya yakını Çin'de gerçekleşiyor. Çin'in enerji tüketimi Dünya enerji tüketiminin yüzde yirmisi civarında. Çin ve Japonya, bu iki ülke bütün Avrupa'nın tükettiği petrolü tüketiyorlar. Amerika'nın tüketimi ise bütün bu ülkelerinkinden de fazla. Dolayısıyla Avrupa'daki krizin talep yönüyle olarak petrol sektörüne etkisi görece kısıtlı olacaktır" diye konuştu.

Karanfil, Avrupa'daki krizin, Avrupa enerji sektörüne olası etkilerinin sınırlı boyutta kalacağını belirterek, gerekçelerini şöyle açıkladı:

"Ortadoğu dediğimizde aklımıza hemen son dönemdeki siyasi gelişmeler geliyor. Bütün bu çerçevede içerisinde Avrupa'nın bu bölgeyle bu denli alakadar olması da rastlantı değil tabiki. Bir de kirlilik sığınağı (pollution haven) konusu var. Gelişmiş ülkeler karbon salınımını azaltmak için kirliliği kaydırıyorlar. Böylece Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini kolayca ve çok daha az maliyetle yerine getirmeyi hedefliyorlar. Bu sebeple Avrupa'da yaşanan krizlerin Avrupa enerji sektörüne tahmin edilenden daha az etki etmesi beklenmeli." ■

